

**cvh
malach**

centrum vizuální historie malach
seminář ke 2. výročí - sborník příspěvků

Jan Hajič

Jakub Mlynář

Pavel Ircing

Jan Švec

Martin Šmok

Milan Hes

www.malach-centrum.cz

**druhé
výročí
cvhm**

CVH malach

program setkání ke druhému výročí centra vizuální historie malach

27. 1. 2012, Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy v Praze
místnost S9, 1. patro

9:30 – 10:00

Prof. Jan Hajič (ÚFAL): „*Historie a budoucnost projektu MALACH*“

10:00 – 10:20

Jakub Mlynář (ÚFAL/CVHM): „*Centrum vizuální historie Malach v roce 2011 a výhled do budoucna*“

10:20 – 10:40

Jan Švec, Pavel Ircing (FAV ZČU): „*Automatické vyhledávání slov a frází v Archivu vizuální historie USC SFI – od výzkumu k praktické aplikaci*“

10:40 – 11:00

PAUZA NA OBČERSTVENÍ

11:00 – 11:20

Martin Šmok (USC SFI): „*Audiovizuální svědectví ve vzdělávací praxi*“

11:20 – 11:40

Milan Hes (FF UK): „*Audiovizuální svědectví jako školní historický pramen*“

11:40 – 12:10

Jitka Cardová a studenti (Gymnázium a SOŠ Moravské Budějovice): „*Zmizelí sousedé z Moravských Budějovic – Edita Friedová a Otto Schwarzbart*“

12:10 – 12:30

Vojtěch Holub a studenti (SOŠ Česká Lípa): „*Využití svědectví pamětníků z Archivu vizuální historie USC SFI v Euroškole Česká Lípa SOŠ*“

12:30 – 16:00

možnost individuálních návštěv CVH Malach

www.malach-centrum.cz

CVH malach

centrum vizuální historie malach

při MFF Univerzity Karlovy v Praze poskytuje místní přístup k rozsáhlému digitálnímu archivu Institutu USC Shoah Foundation. Tento on-line archiv obsahuje **52 000 audiovizuálních nahrávek rozhovorů**, které pokrývají dějiny celého 20. století.

Rozhovory s pamětníky byly mezi lety 1994–1999 pořizeny v **56 zemích a ve 32 různých jazycích**. V češtině je k dispozici přes 550 interview v průměrné délce 2 hodiny.

V rozhovorech lze snadno najít relevantní výpovědi s využitím sofistikovaných **vyhledávacích nástrojů**: hledat lze podle jmen osob, rodného města pamětníků, místních názvů, historických událostí a dalších více než 50 000 klíčových slov z nejrůznějších disciplín a oblastí.

Všechny rozhovory jsou **plně dostupné** v CVH Malach. Cenný audiovizuální materiál slouží jako plnohodnotný pramen pro práci badatelů, pedagogů i studentů v mnoha vědních oborech. Z Archivu vizuální historie Institutu USC Shoah Foundation dosud čerpali autoři více než 50 vědeckých publikací a řady **bakalářských, diplomových či disertačních prací**.

více na www.malach-centrum.cz

Seminář ke 2. výročí otevření Centra vizuální historie Malach

Jan Hajič

Univerzita Karlova – MFF UK,
sekce informatiky

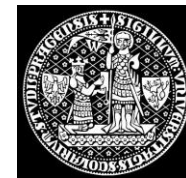
Společné pracoviště:

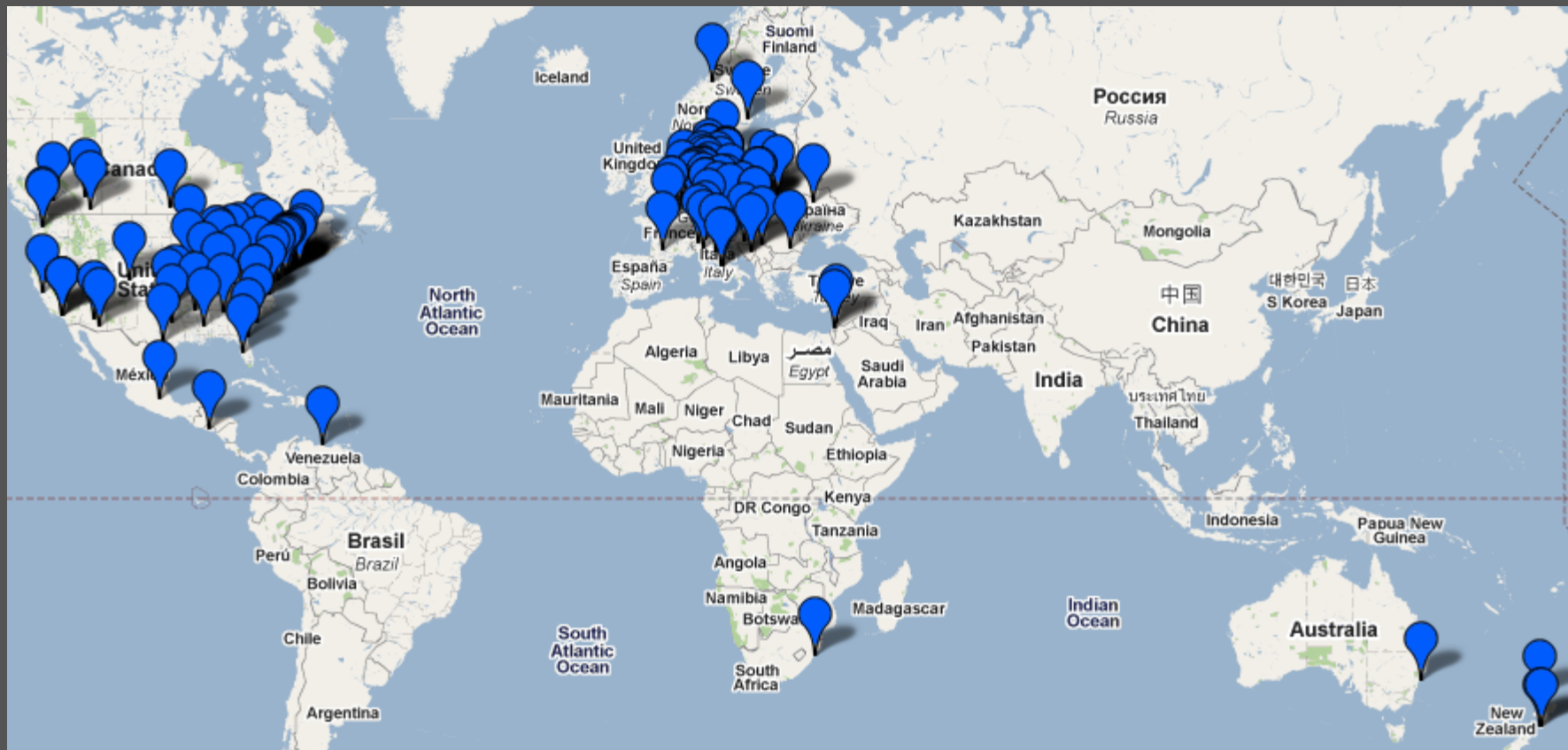
Ústav formální a aplikované lingvistiky
Knihovna MFF UK (informatika)

Centrum vizuální historie Malach

- Otevřeno v lednu 2010
- Archív SFI / USC
 - technologie nahrávání, digitalizace a katalogizace
- Co lze v archívu nalézt
 - obsah archívu (videosvědectví), tezaury
- Vyhledávání a přístup k archívu
 - technologie a organizace
- Proč „Malach“?
- Shrnutí
 - cíle Centra vizuální historie Malach

Technologie

- Nahrávání: analogové (90. léta 20. stol.)
 - Tříčlenné týmy, ve všech 56 zemích
- Digitalizace
 - Základní NTSC/PAL kvalita: stovky terabytů dat
- Uchovávání
 - Originály, digitalizace: magnetické pásky
 - Bezpečnost: fyzicky odděleně
 - východní a západní pobřeží USA
 - Datový server (původně páskový, dnes diskový)

Zpracování

- (býv.) *Visual History Foundation*
- Cíl: umožnit vyhledávání
- „Katalogizace“ (indexace) dat
 - Začátek: podrobná anotace
 - 4000 anglických nahrávek
 - Později: pouze klíčová slova
 - Celý archiv
- Klíčová slova (termíny) → „tezaurus“
 - Pouze anglický
 - 55 tisíc položek

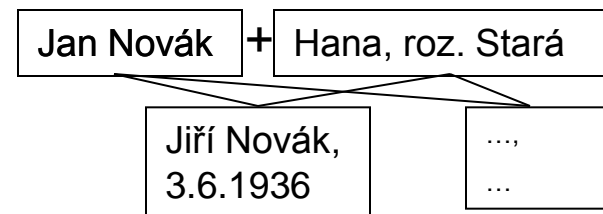

hiding

- abortions in hiding
- acquisition of food and drink in hiding
- aid in hiding
- arms procurement in hiding
- barter in hiding
- begging in hiding
- betrayals in hiding
- bribery in hiding
- brutal treatment in hiding
- children in hiding
- clandestine economic activities in hiding
- clothing in hiding

Přístupný obsah

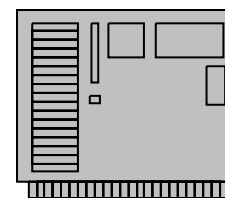
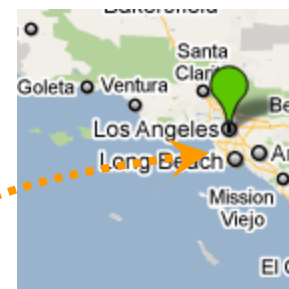
- Jména a rodinné vztahy, osobní údaje
 - pro celý rozhovor
- Tezaurus – klíčová slova (55000)
 - označení počátečního minutového segmentu
 - ne nutně každý segment má označení
 - klíčová slova se mohou překrývat
 - hierarchie
 - Např. Evropa > Československo > Praha
stravování > strava v táborech > ilegální opatřování jídla
 - časové údaje (letopočty), místa
- „Artefakty“
 - Na kameru ukázané (dokumenty, fotografie apod.)
- [Dosud ne: plný text přepisu]

Technologie přístupových míst

- Základ: rychlé připojení
 - Internet 2 / Géant
 - 5 minut až několik hodin
- „Zápisníková paměť“ (cache)
 - Místní datový server
 - Cca 2-10% archívu
 - MFF UK: české, slovenské polské rozhovory
 - 2000 rozhovorů pro okamžité přehrání
- Vyhledávání: přes obyčejný prohlížeč

- Společné pracoviště
 - Ústav formální a aplikované lingvistiky
 - Správa sítě a dat. serveru, vlastní prostředky
 - Knihovna informatické sekce MFF UK
 - Koordinátor CVHM (Jakub Mlynář)
 - Finanční podpora: UK v Praze
- SFI USC
 - údržba dat a vyhledávacího software
 - Licence na data a software
 - 15000 USD ročně (UK v Praze)

Proč „Malach“?

- **Vědecký** projekt
 - 2002-2007
 - Multilingual Access to Large Audio arCHives
 - *malach* – hebrejsky „anděl“
 - Finance: NSF (National Science Foundation)
 - Visual History Foundation (předchůdce SFI/USC)
 - IBM Research, Yorktown Heights, NY, USA
 - Johns Hopkins Univ., Baltimore, MD, USA
 - Univ. of Maryland, College Park, MD, USA
 - Univerzita Karlova v Praze (ÚFAL MFF UK)
 - Západočeská univerzita v Plzni (Kat. kybernetiky FAV)

Transcript

Contains

jako tato skupina která byla po tu dobu těch třech neděl v tom v těch velezráních boudách tak i v terezíně jsme se potom scházeli pokud to bylo možný protože podporu to nařízení že se nesmí říct že se mohou stýkat muži se ženami my jsme tam měli také děvčata v našem věku takže jsme se potom ještě v tom terezíně scházeli teda v tom terezíně jednak jak se ta ... do té no v praze společnosti která tam byla zavřená řekněme jak jste byli ubytováni a celá řada na vás udělalo dojmy vůbec toho tak ten první do jednoho dítěte to velice takový veliký odstup času ale | je to asi tak ty kteří byli mladý ty čtrnáctiletí patnáctiletí nevím do kolika let to bylo snad už ty šli do jugendheimu byly tam ty takzvaný dětský domovy byly tam dětský domovy pro chlapce byly tam dětský domovy ... ovšem je třeba se na to dívat těch podmínkách ghetta tohle zní strašně vznešeně všechno to byly hromadný ubikace kde na takový místnosti jako je tady bydlelo třeba dvacet lidí to zní strašně vznešeně ale šli prostě děvčata sly zvlášť chlapci šli také zvlášť ten chlapecký jugendheim teda ten domov mládeže byl v hannoveru nahoru ale mě už bylo moc a našemu jirkovi také zase jsme tam byli přestáří tak my už jsme do těch dětských domovů nešli my jsme museli do mužských ubikací to znamená že já s našim jirkou a s ostatními z té naší skupiny jsme byli ubytováni v hannoveru ... na půdách hannoveru | ... a tam už byli před vámi nějaký jako bylo plně obsazený to bylo plně terezín byl plný v té době když jako přijeli třeba ty spolubydlící čekali jsme se přidali ... no tam se nějaký takový velký ale nenávisti nebo dvě zelenou něco na to na úplně normálně heledte tam byl takový veliký pohyb vězňů když si uvědomíte že tam bylo v době toho kdy byl terezín plný čtyřicet tisíc lidí měste který mělo v míru tři tisíce obyvatel tak sem si dovedete představit jak tam byli jaký tam byly podmínky tam byly třípatrový palandy ... a na těch místnostech na těch půdách a řekla sem a teď ty kasárna v těch domech bydlel strašná spousta lidu ... a obměňovalo se to já sem to tam nezažil že jo ten odchod těch transportů a když chodily transporty tak ty lidi odešel syrový tam přicházely | nějakou činnost jste tam viděli nebo pracovního lágru museli jsme pracovat v terezíně aspoň ty co byli starší museli pracovat ne- nevím jak to měli organizoval malinko zrádná konkrétně já konkrétně jak sem říkal že sem pracoval u těch sedláků tyčí čili utíkal tam tak sem trošku jako přidělával u zedníků a tak tak sem se tam hlásil jako zedníky orchestr bylo takový pomocník zednický házeli si tam nebyly auto odveze nic nevěděli tak sem tam dělal zedničinu a potom když tam byl postavený stan na náměstí nevím jestli tu historii znáte tam byl postavený my jsme tomu říkali cirkus obrovské stan ... a němci tam zavedli výrobu tak jsme byli naverbovaný do tohohle stanu tam se pro frontu na východě kompletovaly takový soupravy do beden pro | motorový vozidla do těch velikých mrazů to znamená byla tam letlampy a byly tam takový věci který každý to motorový vozidlo mělo dostat tam

00:00:09 Set: Channel 1

Theresienstadt (Czechoslovakia : Ghetto)
Czechoslovakia 1943
housing conditions in the ghettos

ná náhoda ...

pomoc při skrývání

- Výz
- ana
- r

– vyhledávání úseků mluvených výpovědí

- později celosvětová soutěž: angličtina, čeština

Překlad klíčových slov

This segment

Tato část popisuje

Keyword Detail

	flight from Germany
Definition:	The act of legally or illegally leaving Germany in an attempt to evade perceived or actual Nazi and/or Axis persecution during World War II.
Scope Note:	Use for discussions of legal or illegal flight from Germany: January 31, 1933 - May 8, 1945.
<input type="button" value="close"/>	

This segment describes flight from Germany ?

Tato část popisuje let z Německa

confidence: Low Medium High

(Pokročilé) vyhledávání v audionahrávkách

- Obecné schéma
 - Rozpoznávání řeči → text → metody textového vyhledávání
- Nové metody – projekt „AMALACH“ (MK)
 - Fonetické vyhledávání
 - ZČU Plzeň, přednáška v 10:20
- Identifikace segmentu (časový úsek)
 - Celý rozhovor: příliš velký
 - Začátek, konec segmentu?
 - Klíčová slova: vždy na začátku segmentu
 - Slova v textu: mnoho chyb → tolerance chyb

Shrnutí: Centrum a jeho cíle

- Cíle *Centra vizuální historie Malach (CVHM)*
 - poskytnout archív Shoa Foundation Institute českým studentům a vědcům i odb. veřejnosti
 - zajistit základní služby – technologie, připojení
 - spojit humanitní vědy s informatikou
 - napříč fakultami UK, ústavy AV ČR, jiných univerzit
 - pokročilé vědecké projekty (vyhledávání – projekt MK)
 - získat přístup k materiálu archívu
 - mj. pro další vědeckou práci s nahrávkami
 - být v kontaktu s USC
 - přenos informačních technologií do praxe

Reference – internet

- VHI
<http://www.usc.edu/vhi>
- Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
<http://ufal.mff.cuni.cz>
- Knihovna MFF UK
<http://www.mff.cuni.cz/fakulta/lib/io.htm>
- Katedra kybernetiky FAV ZČU
<http://www.kky.zcu.cz>
- (Původní) projekt Malach
<http://malach.umiacs.umd.edu>

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

CVH Malach v roce 2011

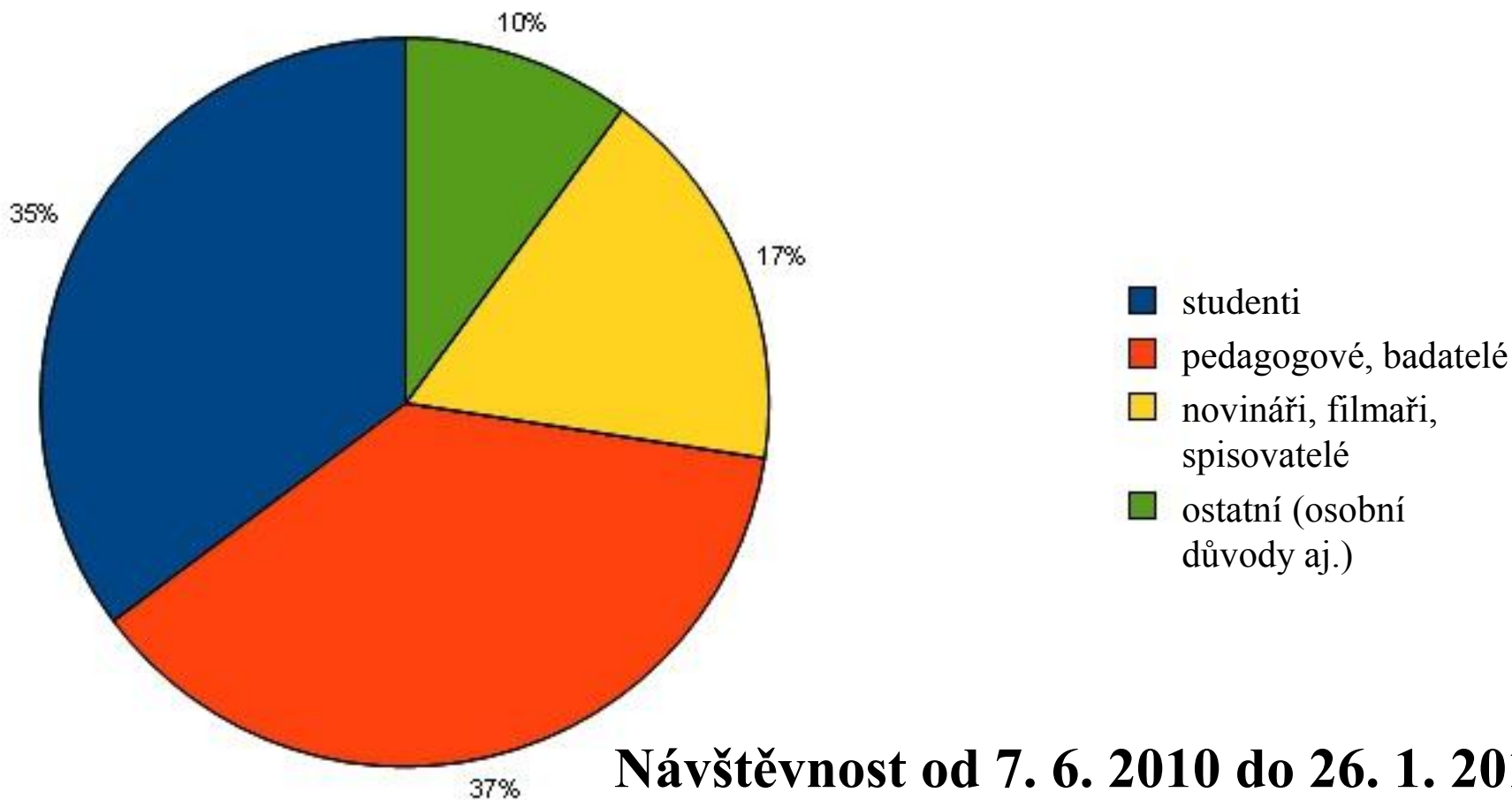
Mgr. Jakub Mlynář – Konference k 2. výročí CVH Malach, MFF UK, 27. ledna 2012

malach@knih.mff.cuni.cz | <http://www.malach-centrum.cz>

28. ledna 2011 – 1. výročí otevření CVH Malach

Kdo CVH Malach navštěvuje?

Návštěvnost od 7. 6. 2010 do 26. 1. 2012

Webové stránky CVH Malach

Úvodní stránka

Co je CVH Malach?

Program akcí

Mediální ohlasy

O Institutu USC
Shoah Foundation

Co mohu v archivu
najít?

Skupiny podle
zkušenosti

Jazyky

Státy

Nejčastější dotazy

Kontakty

Fotogalerie

Pro studenty a
badatele

Pro školy a
pedagogy

Osvobození Terezína

Odkazy

Co je CVH Malach?

Centrum vizuální historie Malach poskytuje místní přístup k rozsáhlému [digitálnímu archivu Institutu USC Shoah Foundation pro vizuální historii](#). Jedná se o soubor bezmála 52 000 výpovědí přeživších a svědků holocaustu, které byly během 90. let zaznamenány v 56 zemích a 32 jazycích. Archiv je dostupný prostřednictvím online rozhraní, které umožňuje uživatelům prohledávat a sledovat výpovědi podle konkrétního zájmu, a to s využitím indexu obsahujícího na 55 tisíc nejrůznějších klíčových slov. K dispozici je více než 500 rozhovorů v češtině v průměrné délce 2 hodiny.

V prostorách Knihovny MFF UK na Malostranském náměstí 25 je pro vás připraveno 6 samostatných pracovních stanic, jejichž prostřednictvím může s archivem rozhovorů pracovat každý zájemce z řad akademické obce i nejšířší veřejnosti. Uživatelské rozhraní je snadné a intuitivní, zároveň však dostatečně sofistikované, a do práce s digitálním archivem nahrávek vás rádi zasvětime. Kapacita a uspořádání Centra Malach umožňuje kromě individuální práce také organizované návštěvy skupin, například specializovaných studentských seminářů ze středních i vysokých škol. V případě zájmu navštivte CVH Malach kdykoli v otevřených hodinách (viz sekce [Kontakty](#)) nebo napište na e-mailovou adresu [malach\(at\)knihovna.mff.cuni.cz](mailto:malach(at)knihovna.mff.cuni.cz).

CVH Malach můžete také navštívit v rámci různých jednorázových akcí a setkání, které zde pořádáme. Pravidelně se koná promítání filmů a dokumentů nebo dny otevřených dveří. Jako vždy, také v těchto případech je CVH Malach přístupné každému zájemci o návštěvu. Aktualizovaný přehled připravovaných akcí najdete [zde](#).

Webové stránky CVH Malach

Úvodní stránka

Co je CVH Malach?

Program akcí

Mediální ohlasy

O Institutu USC
Shoah Foundation

Co mohu v archivu
najít?

Skupiny podle
zkušenosti

Jazyky

Státy

Nejčastější dotazy

Kontakty

Fotogalerie

Pro studenty a
badatele

Pro školy a
pedagogy

Osvobození Terezína

Odkazy

Archiv mediálních ohlasů

• 9. 11. 2011 - Lidové noviny

Lidové noviny otiskly rozhovor s koordinátorem CVH Malach Jakubem Mlynářem, textová verze je k dispozici na magazínu iForum

[Článek zde](#)

• 25. 10. 2011 - iFORUM

„Centrum vizuální historie Malach zve na Den otevřených dveří“ - článek magazínu iForum Univerzity Karlovy v Praze

[Článek zde](#)

• 1. 7. 2011 - iFORUM

„Centrum vizuální historie Malach vydává vlastní magazín“ - článek magazínu iForum Univerzity Karlovy v Praze

[Článek zde](#)

• 23. 3. 2011 - iFORUM

„Americký velvyslanec N. Eisen rozkrývá záznamy o svých československých předcích“ - článek magazínu iForum Univerzity Karlovy v Praze

Webové stránky CVH Malach

Úvodní stránka

Co je CVH Malach?

Program akcí

Mediální ohlasy

O Institutu USC
Shoah Foundation

Co mohu v archivu
najít?

Skupiny podle
zkušenosti

Jazyky

Státy

Nejčastější dotazy

Kontakty

Fotogalerie

Pro studenty a
badatele

Pro školy a
pedagogy

Osvobození Terezína

Odkazy

Pro studenty a badatele

Archiv vizuální historie, který je přístupný v CVH Malach, je unikátním zdrojem pramenů orální historie a původních svědectví pamětníků, která mohou být využita např. v rámci **zpracovávání studentských či kvalifikačních prací (seminárních, bakalářských, diplomových, disertačních apod.)**. Archiv může být také nezastupitelným zdrojem audiovizuálního materiálu pro vědecké pracovníky **v humanitních, společenských i exaktních vědách**.

Sofistikované vyhledávací rozhraní umožňuje rychle a přesně nalézt specifická svědectví nebo jejich úseky podle konkrétní oblasti zájmu. Využít lze například **vyhledávání podle jmen osob, místních názvů, válečných zkušeností vypovídajících osob** a v neposlední řadě za pomoci hierarchicky uspořádaného **tezauru s více než 55 000 klíčovými slovy**. Rozhovory lze v odborných textech samozřejmě citovat podobně jako jiné archivní zdroje: více podrobností najdete v sekci "[Nejčastější dotazy](#)".

Rozhovory v Archivu vizuální historie jsou plnohodnotným pramenem pro práci badatelů i studentů v mnoha vědních oborech a disciplínách na celém světě. Z archivu Institutu USC Shoah Foundation dosud čerpali autoři **více než 40 akademických publikací** - přehled některých cizojazyčných textů najdete [zde](#), průběžně doplňovaný seznam prací v českém a slovenském jazyce je k nahlédnutí [zde](#). Historie a dějiny jsou pouze jedním z řady oborů, pro které je již v současnosti archiv využíván. V celosvětovém měřítku bylo během posledních pěti let odučeno **bezmála 140 univerzitních kurzů využívajících archivní materiál**, a to v disciplínách jako **antropologie, anglická literatura, slavistika, dějiny umění, obchodní etika, právo, lingvistika, filosofie, sociologie, genderová studia, francouzština, německá kultura, religionistika** a další.

Řadu různých modelových vyučovacích hodin, při jejichž přípravě byl využit materiál z Archivu vizuální historie USC SFI, naleznete v sekci "[Pro školy a pedagogy](#)". Institut také nedávno zveřejnil kolem **stovky rozhovorů na svém [YouTube kanále](#)** - i zde si tedy můžete udělat představu, jaký materiál je možno v archivu nalézt.

Webové stránky CVH Malach

Úvodní stránka

Co je CVH Malach?

Program akcí

Mediální ohlasy

O Institutu USC
Shoah Foundation

Co mohu v archivu
najít?

Skupiny podle
zkušenosti

Jazyky

Státy

Nejčastější dotazy

Kontakty

Fotogalerie

Pro studenty a
badatele

Pro školy a
pedagogy

Osvobození Terezína

Odkazy

Pro školy a pedagogy

Materiál v Archivu vizuální historie, který je v CVH Malach přístupný, může být velmi cenným a jedinečným doplňkem k běžné výuce dějin 20. století. Samotné Centrum Malach je bezplatně otevřeno návštěvám skupin studentů a žáků např. v rámci specializovaných seminářů – kapacita činí přibližně 20 osob. Pracovníci centra zajistí krátké představení CVH Malach a jeho účelu, stejně jako uvedení do práce s archivem, a budou během celé návštěvy připraveni studentům poradit či pomoci. Pokud máte zájem navštívit CVH Malach spolu se svými studenty či žáky, **obraťte se na nás**.

Vzdělávací využití shromážděných svědectví pamětníků na všech úrovních vzdělávání patří v současné době k hlavním cílům Institutu USC Shoah Foundation. V rámci snah o zpřístupnění vybraných svědectví bylo několik úryvků rozhovorů bylo dáno k dispozici pedagogům a studentům na metodickém portálu [Rámcového vzdělávacího programu](#) jako digitální učební materiály. Zde jsou k dispozici např. úryvky z [interview s Viktorem Lašem](#), vězněm Terezínského ghetta nasazeným na "vyčištění" Lidic po jejich zničení. Vytvořena je také modelová vyučovací hodina "Když rasismus je zákon", která je dostupná [na internetu](#). Tato hodina obsahuje rozhovory z archivu Institutu a může být stahována a tištěna pro využití ve školách.

Na webových stránkách Institutu USC Shoah Foundation je dále ke stažení série dvanácti modelových vyučovacích hodin s názvem "[Ghetto Terezín, holokaust a dnešek](#)", vytvořených ve spolupráci s [Památníkem Terezín](#). Hodiny jsou vystavěny zejména okolo úryvků vzpomínek bývalých vězňů ghetta, avšak kromě konkrétní historie jsou v nich popisovány a zkoumány také zcela aktuální fenomény.

V říjnu 2011 byly na portálu Moderní-dějiny.cz zveřejněny [tři úryvky z archivních svědectví popisující fenomén přechodů a převádění na Ostravsku](#) v době od 14. března do konce srpna 1939, kdy přes hranici do Polska odešlo na 5 000 uprchlíků. Stáhnout a pro vzdělávací účely volně využívat zde můžete také pracovní listy k těmto výpovědím, vytvořené Mgr. Marcelem Mahdalem.

Institut USC SF rovněž v nedávné době zveřejnil kolem stovky rozhovorů v angličtině na svém [YouTube kanále](#). Prohlédněte si také [portál pro učitele](#) na webu Institutu: najdete zde různé materiály a podklady v angličtině, úryvky svědectví pamětníků pro pedagogické využití či videoklipy ilustrující vzdělávací

USC
SHOAH
FOUNDATION
INSTITUTE

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

ÚFAL

Rok 2011 v CVH Malach

23. března 2012 navštívil CVH Malach velvyslanec USA Norman Eisen

USC
SHOAH
FOUNDATION
INSTITUTE

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

ÚFAL

Rok 2011 v CVH Malach

19. dubna 2011 se konal seminář pro středoškolské učitele

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

Rok 2011 v CVH Malach

24. - 26. května 2011 se konal 17. ročník konference InForum 2011

Rok 2011 v CVH Malach

28. června 2011 se konal seminář pro pedagogy ze Slovenska ve spolupráci s Památníkem Terezín

Rok 2011 v CVH Malach

**22. listopadu se konal seminář maturantů z Gymnázia Budějovická
pod vedením Mgr. Milana Hese**

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

Magazín CVH Malach

- čtvrtletní on-line bulletin CVH Malach vychází od června 2011; volně ke stažení na webu CVH Malach
- aktuality a novinky z CVH Malach
- připravované akce
- spřízněné projekty, organizace a instituce
- popularizační i odborné texty z příbuzných oborů
- tvorba studentů ze soutěže Daniel
- vybraná svědectví z VHA
- rozhovory

Magazín CVH Malach

Magazín CVH Malach

číslo 1

Velvyslanec USA Norman Eisen navštívil CVH Malach
vysokoškolských kurzů s využitím Archivu vizuální histo
Zmizelí sousedé · Rozhovor s Martinem Šmokem · První
učitele o využití audiovizuálního materiálu ve výuce · P
Stehlíkové · Vybráno z archivu · Výroční konference C

Vydává Centrum vizuální historie Malach
Ústav formální a aplikované lingvistiky
Matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze
www.malach-centrum.cz

Magazín CVH Malach

číslo 2 | léto 2011

Letní škola moderních dějin v Ostravě · Projekt Političtí věš
Vybráno z archivu: Arnošt Lustig ve vzpomínkách spoluvě
Milan Hes: Didaktické aspekty historické paměti holocaustu
Seminář pro slovenské učitele · Den otevřených dveří 12. list
Povídka Hany Veselé ze soutěže Daniel

Vydává Centrum vizuální historie Malach
Ústav formální a aplikované lingvistiky
Matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze
www.malach-centrum.cz

Magazín CVH Malach

číslo 3 | podzim 2011

Setkání ke 2. výročí CVH Malach · Živá paměť, o.p.s.
Vybráno z Archivu: K památce prof. Kolomana Gajana
Povídka Jany Leichterové a fotografie Kristýny Závěrkové
ze soutěže Daniel

Vydává Centrum vizuální historie Malach
Ústav formální a aplikované lingvistiky
Matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze
www.malach-centrum.cz

Magazín CVH Malach

Magazín CVH Malach

číslo 2 | léto 2011

spřízněné projekty

Magazín CVH Malach

číslo 1 | jaro 2011

spřízněné projekty

Zmizelí sousedé

Zmizelí sousedé je název dlouhodobého vzdělávacího projektu zpracovaného více než deset let pod hlavičkou Židovského muzea v Praze za podpory o. s. Zapomenutí. První výzva byla zaslána v roce 1999 do všech českých základních a středních škol, v poslední době se projekt šíří zejména spoluprací s Památkovým úřadem a národními učitelkami a učiteli. Jak užít

Dobrovolnická vládní a nezisková eticky zachytit a ni přibývat by

Politici vězni.cz

pracovali na svých studijních záměrech. Při studiu jsme využívali vzpomínek politických vězňů z vězeňských z 50. let zaznamenaných s využitím metodologických postupů orální historie. Na počátku projektu stál především pocit, že naši po-

politici
vězni.cz

Magazín CVH Malach

stalo se – aktuality

Jaký byl letošní ročník Letní školy moderních dějin?

Co v dějepise učít? Jak začlenit do výuky výpovědi pamětníků? Jak vytvořit k filmové svědecké pracovní list? Existuje v dějepise kontroverzní téma? Jak s ním pracovat? Jak s ním pracovat učitelé děje do hodin, aby posílili čtenářskou mnohé další otázky le republiky v Ostravě

Magazín CVH Malach

vybráno z archivu

Vzpomínky na východní frontu první světové války ve svědectví Emila Glaubera

Emil Glauber se narodil jako jeden z pěti bratrů 12. listopadu 1895 v Tachově v Jižních Čechách, které tehdy byly součástí Rakousko-Uherska. Jeho otec se živil jako obchodník s dobytčím a matka byla v domácnosti. Strýc měl řeznictví, což v jeho rodině bylo tradicí už od poloviny 18. století. Tehdy bylo velmi neobvyklé, aby Židovská rodina získala povolení k provozování obchodu. Díky tomu mohli mít každý den alespoň dvakrát k jídlu maso. Tachov měl v té době asi 6 000 obyvatel a Glauberovi byli jednou ze šesti nebo sedmi Židovských rodin, které v Tachově žily. Vztahy mezi Židy a ostatním obyvatelstvem byly podle slov pana Glaubera velmi blízké, vstřícné a přátelské, což se nezměnilo až do konce 30. let. Už od útlého věku se velmi intenzivně zajímal o obchod a zemědělství – sám říká, že to byl celý jeho svět, a ve dvacátých letech už znal všechny práce, které bylo potřeba na poli vykonávat. Vše se dělalo manuálně, v zemědělské sféře se ještě nepoužívala žádná technika. Do školy chodil Emil Glauber nejprve přímo v Tachově, kde byla obecná škola. Ve třídě vedené panem učitelem Kreidllem bylo asi čtyřicet dětí z Tachova a přilehlých vesnic. Třikrát týdně také chodili na hodiny náboženství. Spolu se svým otcem pravidelně navštěvovali tachovskou synagogu (roku 1911 vyhořela). Po dokončení obecné školy

v Plzni. Studium dokončil v roce 1914, volán do armády, ale opět propuštěn strávil rok v Praze a v červnu 1915 byl lán do vojenské služby. Během své služby v rakousko-uherské armádě měl pan Glauber podle vlastních slov velké štěstí. Patřil k plešnickému pluku, s nímž byl odvelen do dnešního Města. Absolvovali vojenskou cvičení. Na přelomu 1916 pak zamířili na východní frontu, asi osm nebo devět měsíců, které byly klidné. Pan Glauber vypráví, že rakouská ruská linie byly od sebe vzdáleny několik kilometrů a na půl cesty mezi nimi byli povojáci z obou armád chodili neozbrojeně

Magazín CVH Malach

číslo 1 | jaro 2011

studie

Příklady vysokoškolských kurzů s využitím Archivu vizuální historie

Materiál z Archivu vizuální historie (VHA) může být efektivně využíván jako didaktická pomůcka pro řadu oborů a na mnoha úrovních vzdělávání. Příklady realizovaných univerzitních kurzů na následujících stranách mohou posloužit nejen jako inspirace pro české vyučující, ale také jako důkaz, že možné využití archivních svědectví je velice široké a zdaleka se nemusí týkat výhradně historických oborů či studia židovské kultury a dějin.

Jednou z forem podpory využívání archivního materiálu na Univerzitě v Jižní Kalifornii (USC) je Fakultní stipendijní program. Návrh kurzů s využitím svědectví z archivu, ze kterých každoročně komise vybírá ty nejlepší, přicházejí z různých oblastí: mezi úspěšnými žadateli byli zastoupeni pedagogové z oborů jako je angličtina, italština, francouzština, psychologie, sociologie či historie. V akademickém roce 2009/10 byli z půltuctu přihlášek vybráni dva vyučující USC – prof. Cristina Villa (Katedra francouzského a italského jazyka) a prof. Judith

Svědectví z archivu měla na její studenty pronikavý dopad. Jak sama říká, „vidět hovořit skutečné lidi mělo mnohem větší dopad než ... jiné zdroje v rámci kurzu... Když pracujete s takovými materiály [svědectví z VHA], víc se to dotýká vaší lidské podstaty.“ Ačkoli ve svém kurzu měla studenty nejrnějších oborů od psychologie až po vojenské dějiny a jejich motivace a přístup k rozhovoru se tedy lišily, každý student byl vprávním pamětníků velice upoután. Druhou příjemným stipendia na rok 2009/10 se stala profesorka Judith Halberstamová, která archiv využívala ve třech kurzech (dvou postgraduálních a jednom magisterském). V jednom z doktorských seminářů nazvaném „Sociologie vyobrazení“ zkoumala „funkci vizuální kultury v archivování zkušenosti traumatu a strachu“ a její kolegové souvlasti.

Profesorka Halberstamová sestavila také magisterský kurz „Reprezentace holocaustu: Otázky genderu a sexuality“, realizovaný na podzim roku 2010. Během příprav sylabu se Halberstamová setkala se zástupci Institutu USC Shoah Foundation, kteří jí pomáhali při výzkumu sexuality v táborech a koncentračních táborech. Další kurz zřídila v roce 2011

Magazín CVH Malach

číslo 2 | léto 2011

povídka

Bílé děti – tmavé děti

zvědavě po mně pokukují. Čekala jsem, že budu mít radost, že už nejsem jiná, ale stal se pravý opak. Byla jsem nešťastná. Vtom jsem uviděla skálu. Maminka odešla jako ta nad bílým městem. Vzpomínka jsem si na sebravry, kteří skákali, aby unikli strastem. Pochopila jsem, co je dohoda k takovému žnu. Napsala jsem dopis a poslala ho mým bílým rodičům. Děkovala jsem za všechno, co pro mě dělali a že na mě nikdy nezapomenu a hlavně ať mi nemají za zlé, co teď udělám. Se slzami v očích jsem ho hodila do schránky. Konečně jsem vystoupala na vrchol kopce. Předemnou se rozkládalo mraňavé město, špinavé, hnusné město. Stála jsem na vrcholu skály a poslouchala, jak vítr cuchá korunu stromů. Ptáčci tu nezpívali, vzhled byl těžký a skála chladná. Z oka mi opět vytryskly slzy, slzy zoufalství a neposlušného stesku. Stesku po bílém městě, kde jsem seděl můj vromadu papírů. maminka. Stáhla jsem naposlady z její ruka mě tvrdě vně, že jsem se Natašila jsem uše, našeho bílého děťátka. Byla jsem rozhodnutá. Udělala jsem krok na kluzkou hranu skály. koukla jsem

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

Připravujeme na rok 2012

- workshop a seminář pro pedagogy
- studentská a doktorandská konference
- vzdělávací programy pro SŠ v CVH Malach

Automatické vyhledávání slov a frází v Archivu vizuální historie USC SFI

Ing. Jan Švec

Ing. Pavel Ircing, Ph.D.

Katedra kybernetiky

Fakulta aplikovaných věd

Západočeská univerzita v Plzni

<http://www.kky.zcu.cz>

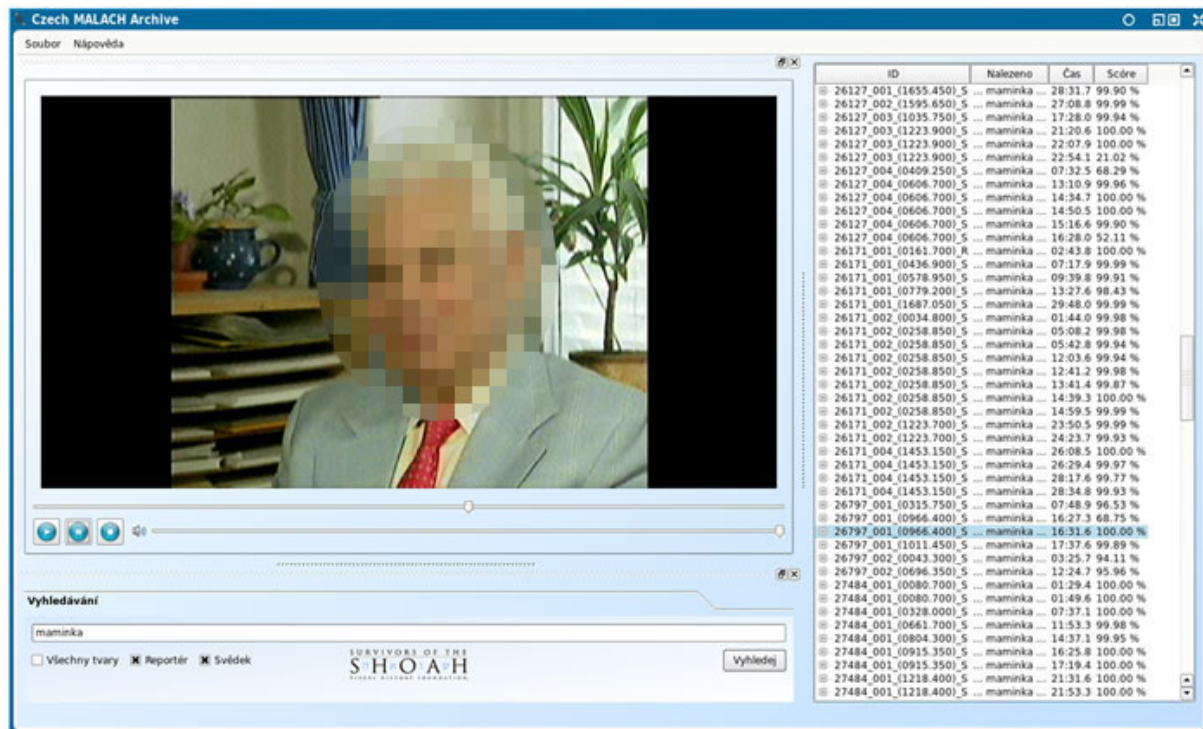
Vyvinutá technologie slouží k on-line vyhledávání informací v rozsáhlém audiovizuálním archivu česky namluvených výpovědí svědků holocaustu. Archiv byl pořízen americkou Shoah Visual History Foundation a z celkového počtu cca 52 tisíc výpovědí zaznamenaných formou video interview ve 32 jazycích je v tomto archivu uloženo 573 výpovědí vedených v mluvené češtině. Při průměrné délce jedné svědecké výpovědi delší než 2 hodiny tak česká část archívu obsahuje více než 1000 hodin audiovizuálního záznamu.

Technologie vyhledávání informací je založena na využití metod automatickém rozpoznávání souvislé řeči. Složitost řešení byla ovlivněna tím, že výpovědi byly poskytovány skupinou starších lidí (průměrný věk 75 let), kteří obvykle nebyli cvičeni v hlasovém projevu a jejich řeč byla velmi často po navození vzpomínek ovlivněna vypjatým emočním stavem. Práce na této technologii měly několik etap, od sběru a zpracování dat, po konstrukci systému automatického rozpoznávání spontánní řeči (akustické i jazykové modely využívají nejnovějších poznatků vědní disciplíny) až po automatickou fonetickou a lexikální indexaci archívu a vývoj velmi rychlého přístupu k vyhledávání slov a frází vybíraných uživatelem systému (a to i slov mimo pracovní slovník) [1]. Vyvinutá technologie je plně funkční a je v současné době testována v režimu poloprovozu.

Popis grafického uživatelského rozhraní systému pro online přístup s foneticko/lexikálním vyhledáváním slov a frází v Shoah audiovizuálním archivu spontánních výpovědí českých svědků holocaustu:

Uživatelské rozhraní k českému archívu výpovědí svědků holocaustu je navrženo s ohledem na jeho vysokou použitelnost. Předpokládáme, že výslednými uživateli archívu prostřednictvím tohoto programu mohou být i lidé málo zdatní v práci s výpočetní technikou. Program obsahuje ovládací prvky umožňující zadání hledané fráze, volbu částí archívu, které se mají prohledat (otázky reportéra / odpovědi svědka) a dále to, zda se mají při vyhledávání použít všechny možné tvary daného slova. Potvrzením hledané fráze dojde k prohledání archívu a výpisu všech nalezených položek. U každé nalezené položky je uveden jedinečný identifikátor položky, dále pak fráze, která byla v odpovídající části videozáznamu nalezena, čas, ve kterém se fráze ve videozáznamu vyskytuje a na závěr skóre hodnotící pravděpodobnost výskytu této fráze, přičemž nižší skóre obecně znamená vyšší pravděpodobnost falešného poplachu (nalezení fráze v místě, kde se ve videozáznamu ve skutečnosti nevyskytuje). Nalevo od výsledků vyhledávání se nachází okno přehrávající

vybraný videozáznam spolu s obvyklými ovládacími prvky multimediálního přehrávání umožňující přehrávání, pozastavení a zastavení videozáznamu, dále pak posun ve videozáznamu a ovládání hlasitosti. Při výběru položky ze seznamu nalezených frází dojde k okamžitému přehrávání této fráze. Při přehrávání je videozáznam posunut několik sekund před samotný výskyt hledané fráze, aby bylo možné shlédnout výskyt této fráze v celém kontextu. Pro ilustraci je na obrázku uvedena ukázka obrazovky systému vyhledávání klíčových slov v archivu výpovědí svědků holocaustu.

Architektura archivu výpovědí svědků holocaustu:

Uživatelské rozhraní českého archivu výpovědí svědků holocaustu využívá obecný databázový SQL server, díky čemuž je dosaženo vysoké rychlosti odezvy při hledání dané fráze. Architektura programu zároveň umožňuje vzdálený přístup k databázi, stejně jako využití více úložných zařízení pro uchování videozáznam. Takto je možné vybudovat rozsáhlou videoknihovnu a videoarchív s vyhledáváním frází v reálném čase bez omezení, které je dáno úložnou kapacitou počítače.

[1] J. Psutka, J. Švec, J. V. Psutka, J. Vaněk, A. Pražák, L. Šmídl and P. Ircing: System for fast lexical and phonetic spoken term detection in a Czech cultural heritage archive. EURASIP Journal on Audio, Speech, and Music Processing 2011, 2011:10 <http://asmp.eurasipjournals.com/content/2011/1/10/>

USC
SHOAH
FOUNDATION
INSTITUTE

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

USC Shoah Foundation Institute for Visual History and Education

Martin Šmok
smok.martin@gmail.com

USC

USC | DANA and DAVID
DORNSIFE COLLEGE
of LETTERS, ARTS and SCIENCES

POSLÁNÍ INSTITUTU:

*Překonávat předsudky, netoleranci a fanatismus
– stejně tak jako utrpení, které způsobují –
prostřednictvím vzdělávacího využití svědectví
z archivu Institutu.*

Přístup k obsahu archívu

1

Web

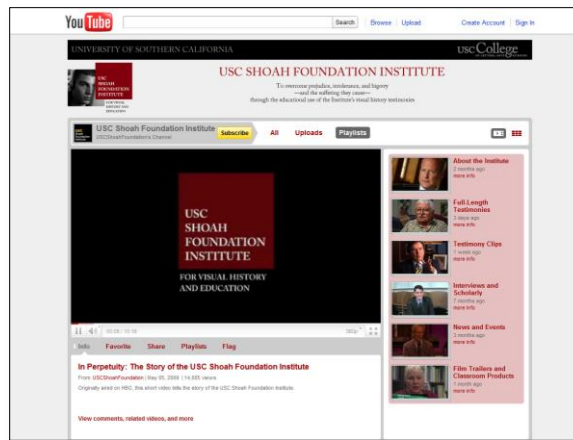

dornsife.usc.edu/vhi

Vybrané klipy a celá interview hlavně v angličtině, český portál a školní hodiny

2

YouTube

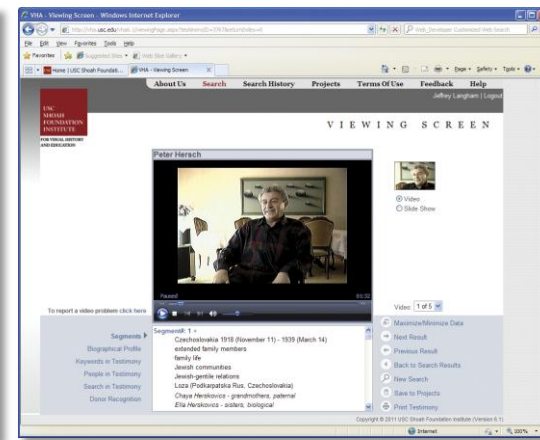

Youtube.com/user/USCShoahFoundation

96 nekrácených výpovědí s omezenou možností vyhledávání, 30 klipů z interview, 163 dalších videí.

3

Přístupová místa

vha.usc.edu

Centrum Vizuální historie Malach: 52,000 svědectví a plný index v reálném čase. Na světě v 34 institucích.

Plný přístup ke dnešnímu datu: 9 zemí

Austrálie - Monash University

Austrálie - Jewish Holocaust Centre

Rakousko - Universität Salzburg

Kanada - McMaster University

Česká republika – Univerzita Karlova

Německo - Freie Universität Berlin

Německo - Technische Universität Berlin

Řecko - University of Athens

Řecko - Aristotle University of Thessaloniki

Maďarsko - Central European University

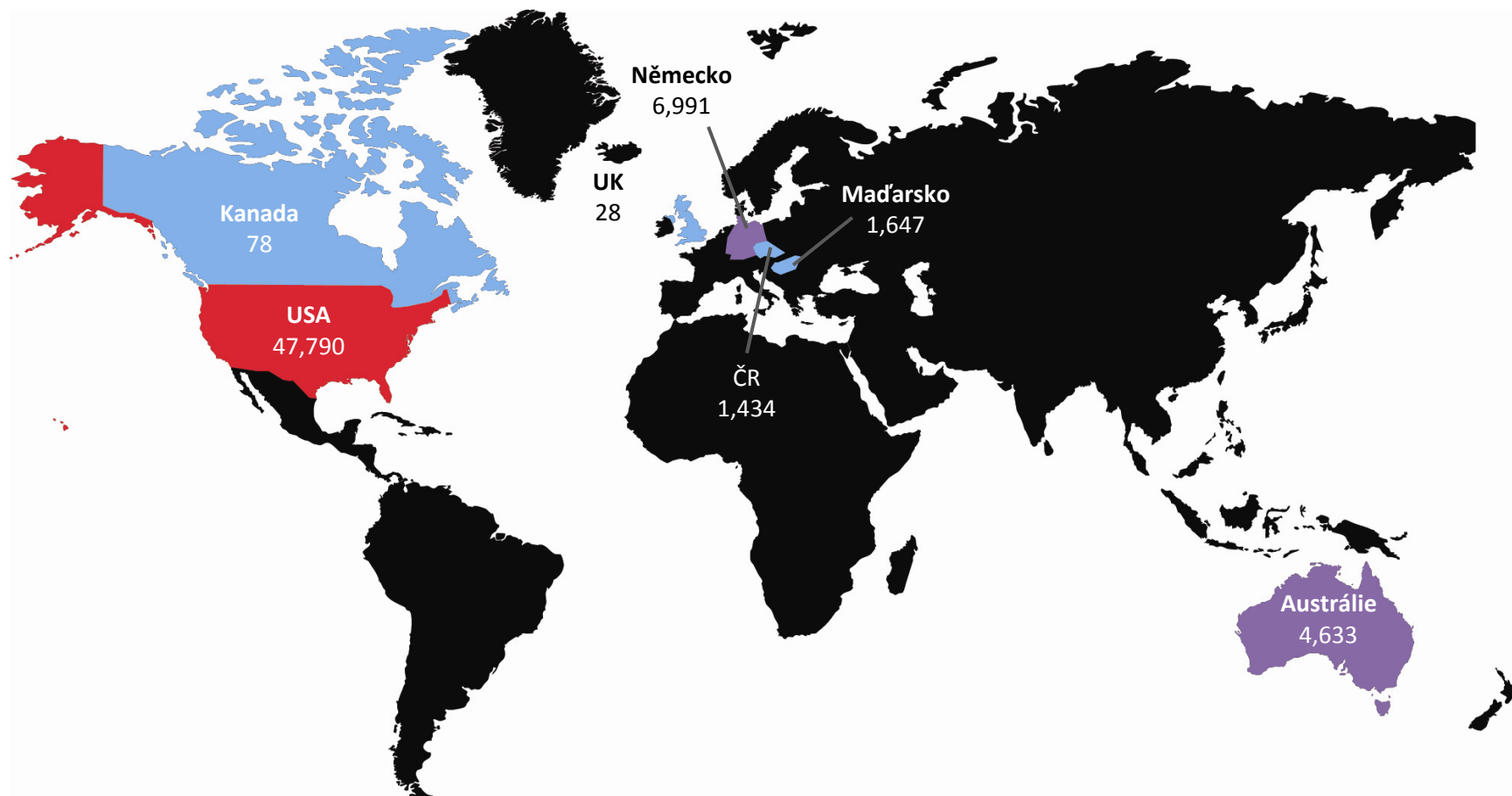

Izrael - Yad Vashem

Velká Británie - Royal Holloway, University of London

Log-iny do archívu vizuální historie

62,601

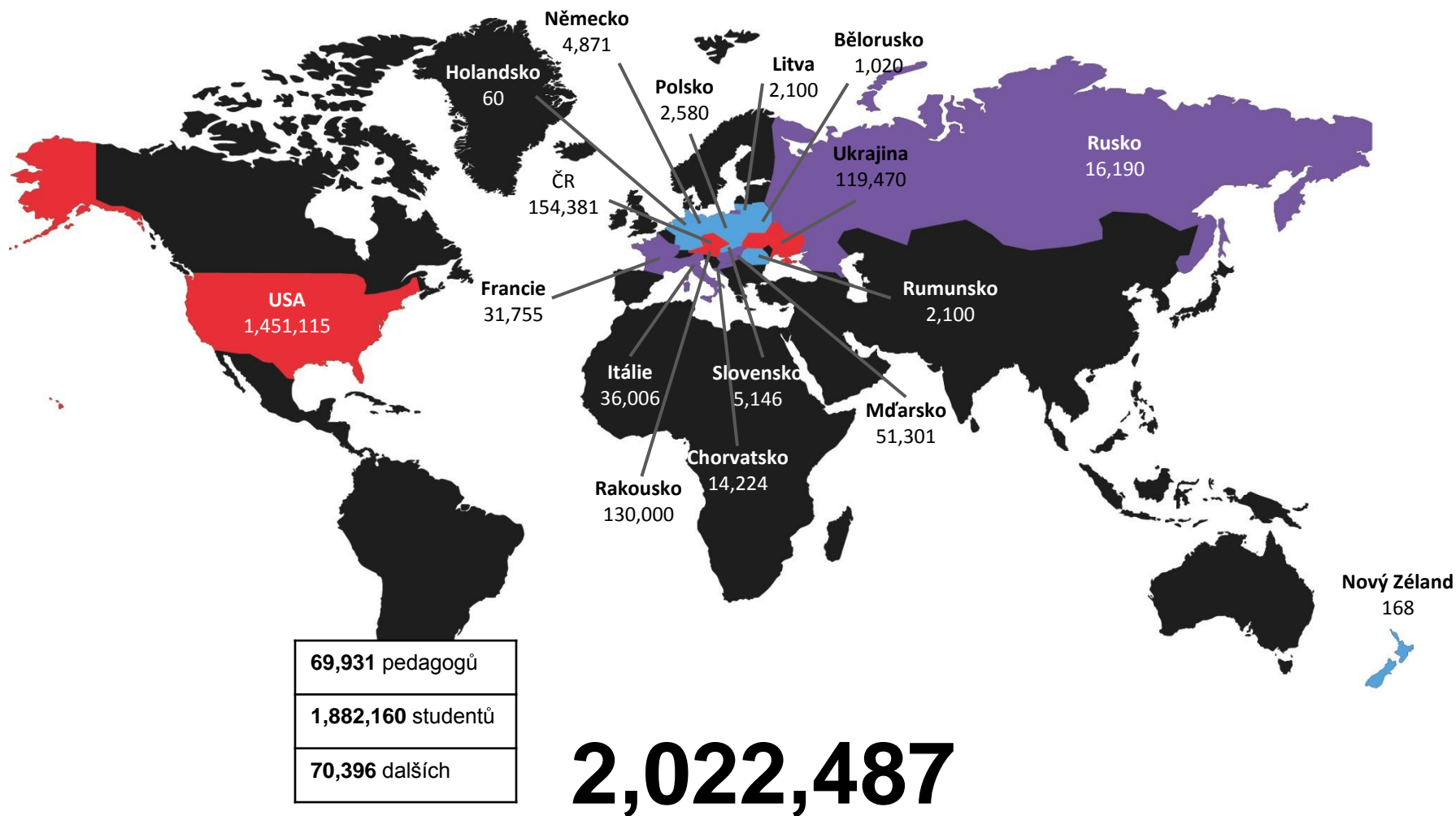
Archív vizuální historie

- Průměrný čas strávený v archívu: **53 minut** / login
- Nejčastějších 1000 uživatelů dosahuje průměrný čas kolem **2 hodin**
- Počet zadaných vyhledávání: **148,696**
- Z celkového počtu 52,000 svědectví jich **28,520 bylo shlednuto 141,000 krát**
- Počet univerzitních kurzů na přístupových místech: **255**
- Dokončené dizertační práce: **25***
- Publikované akademické články a knihy: **55***

* o kterých víme

Geografický dosah:

Workshopy, školení, projekce, speciální programy
2009-2011

- Více než 1000 interview s plným indexem
- Pedagogické vedení
- Doplnkové zdroje primárních materiálů
- Kontext
- Multimédia, interakce a kreativita

IWitness umožňuje studentům pracovat se svědectvími na čistě individuální bázi. Sami tak mohou objevovat relevanci pro jejich vlastní životy a uplatňovat v praxi kritické myšlení, zatímco získávají kompetence nutné pro 21. století – včetně informační, mediální a digitální gramotnosti.

USC
SHOAH
FOUNDATION
INSTITUTE

FOR VISUAL HISTORY
AND EDUCATION

Děkuji za pozornost.

Martin Šmok
smok.martin@gmail.com

USC

USC | DANA *and* DAVID
DORNSIFE COLLEGE
of LETTERS, ARTS *and* SCIENCES

Audiovizuální svědectví jako školní historický pramen

Mgr. Milan Hes

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Prakticky obdobně jako v historické vědě, tak i v didaktice dějepisu sehrává podle našeho názoru důraz na práci s prameny svou nezastupitelnou, až klíčovou úlohu. Zatímco pro historika je dovednost pramenného dokladu cestou a zároveň zásadní podmínkou k vědecky přijatelné „objektivitě“ interpretace minulých událostí, a poznání pramene je tedy primárně nasměrováno k pochopení již proběhlé události, v případě didaktiky dějepisu se v zacházení s pramenem nemůže jednat „jen“ o poznání (popis) minulosti. Především totiž jde o „rozměr přítomna“, jde o naši aktuální a v současnosti existující vazbu k dějinám a s dějinami. Jak také konstatoval Vratislav Čapek: „*Historik reflektuje objektivní průběh dějin, didaktik dějepisu musí reflektovat dějiny z hlediska cílů a potřeb, kterých chce výkladem dějepisné látky dosáhnout.*“¹

Můžeme tedy hovořit o existenci podstatného nasměrování školního historického pramene hned na všechny tři časové rozměry najednou. Školní historický pramen neslouží pouze k prohloubení žákovy faktografické orientace v dějinách. Domníváme se, že by tedy neměl naplňovat výhradně jen kognitivní cíle. Například „v duchu hesla získání dalších dat o minulém“. Je samozřejmé, že díky výběru pramene pro využití v konkrétním edukačním prostředí, je vedle samotného obohacení myšlenkových schopností žáka, rovněž působeno na jeho charakterové, emoční, vyjadřovací aj. vlastnosti. Navíc připomeňme, že z žákova úhlu pohledu, který se v procesu výuky zákonitě objevuje, nelze čistě informativní složku školního pramene nijak zvlášť přeceňovat. Považovat ji během dějepisné výuky za něco, co má zajištěný prvořadý nárok na žákovu pozornost, paměť a zájem vůbec, se ukazuje jako velmi nepřesné.

Školní historický pramen může být chápán jako jistá „stopa“ minulého, kterou můžeme v edukačním prostředí cíleně sledovat, objevovat, vracet se k ní či ji obrazně řečeno následovat. Vycházíme z přesvědčení, že pozorné následování těchto „stop“ přivádí žáka na cestu k historickému myšlení, k historickému vědomí. Domníváme se, že právě cílené zacházení se školním historickým pramenem významnou měrou přispívá k celkově aktivnímu

¹ Vratislav ČAPEK, *Didaktika dějepisu I*, Praha 1985, s. 69.

pojetí výuky. Směřuje k dějepisu logickému a kritickému. Povětšinou by školní historický pramen jako „doklad minulého“ měl být srozumitelný právě tím, že nemá co říci pouze k proběhlému dění, ale stejnou měrou (pravděpodobně však mnohonásobně vyšší) se také vyslovuje k naší bezprostřední současnosti. Vlastně promlouvá i k tomu, co od dalšího vývoje společnosti veřejně či v skrytu očekáváme.

Jsme přesvědčeni, že spjatost historického a školního historického pramene je zcela zásadní povahy. Při práci se školním historickým pramenem vlastně vycházíme z přístupů a metod, které uplatňují při své činnosti dějepisci. Historický pramen (například historický text) je pro nás dokladem, který je schopen vypovídat (podávat informaci) o minulosti. Badatel, který historický pramen začne užívat, vlastně podrobuje tento „dokument“ postupnému a logicky strukturovanému kritickému rozboru. Sleduje tak nejprve jeho vnější znaky jako jsou například vlastnosti jazykové, ale také například i to, jak byl vůbec pramen zaznamenán, předáván a uchováván. Dále je pochopitelně nutné, aby historik posoudil vnitřní logiku či spolehlivost pramene, aby si snažil položit například otázku, zda si pramen neprotiřečí v určitých částech apod. Stále blíže se tak badatel přibližuje k vlastní interpretaci a zařazení dokumentu do historického kontextu, do kterého pramen náleží.

Jak již bylo výše konstatováno, je zacházení se školním historickým pramenem vlastně přímo odvozeno od principů práce s historickým dokumentem. „*Katalógy otázok profesionálnych historikov, ktoré kladú jednotlivým písomným prameňom z minulosti, sa musia stať východiskom na tvorbu základných súborov otázok pre žiakov a učiteľov vo výučbe dejepisu...*“, výstižně konstatuje Viliam Kratochvíl.² Tento přední slovenský didaktik také předkládá konkrétní otázky, které by mohly žákům výrazně pomoci při „pátání“ po „neznámých okolnostech“ konkrétního pramene. Ačkoli se v této souvislosti jedná především o rozbor písemného školního historického pramene, domníváme se, že se tato

² Viliam KRATOCHVÍL – Hana MLYNARČÍKOVÁ, *Maturita po novom. Dejepis. Externá časť/interná časť. Testy*, Bratislava 2007, s. 99.

„sada“ pracovních otázek³ může stát smysluplným východiskem rovněž pro zacházení s pramenem obrazovým, audiovizuálním apod.

S velkou pravděpodobností můžeme konstatovat, že vnímání minulého je v současné společnosti stále větší měrou závislé na vizuálních vjemych. Vizualizace historické skutečnosti se bezesporu stala vhodným způsobem, který již delší čas umožňuje filmovým tvůrcům, autorům televizních pořadů, vývojářům počítačových her a mnoha dalším, nabízet široké veřejnosti velmi pestrou paletu produktů, které jsou různou měrou spojeny s „realitou minulého“. Ani edukační prostředí pochopitelně nezůstává ve vztahu k vizualizaci minulosti zcela netečné. Spíše opak je pravdou.

Audiovizuální svědectví jako moderní školní historický pramen může zásadním způsobem přispět k rozvoji aktivního, kritického a mezipředmětového vyučování. Ať již se zaznamenané svědectví pamětníka objevuje v edukačním prostředí ve formě „přepsaného“ textu nebo v podobě přiměřeně dlouhé sekvence z filmového či zvukového záznamu, stále by měla být především respektována snaha o dosažení cílů aktivního učení. Text se v edukačním prostředí zkrátka nemůže objevit bez otázek, které by ho „doprovázely“. Žáci vlastně pomocí nalézání (objevování) „stop“ v původním (předpokládejme například v audiovizuálním) svědectví samostatně objevují pamětníkem prožívanou a „nyní“ také pro veřejnost předkládanou interpretaci minulosti. Tu jim přinášejí „konkrétní“ lidé. Doposud převážně

³ Pro potřeby středoškoláků Viliam Kratochvíl nabízí „katalog“ poněkud obsáhlejší podoby:

1. *Kto je autorom prameňa?*
2. *Kedy bol prameň napísaný?*
3. *Informuje nás autor prameňa ako očitý svedok, alebo má informácie z druhej ruky? (Je to primárny alebo sekundárny prameň?)*
4. *O aký typ prameňa ide? (Je to napríklad list, zmluva, protokol, zákon, leták, policajná správa, reportáž, cestopis, politický prejav, denník, zápisnica, úradné hlásenie apod.?)*
5. *Ktoré historické pojmy môžeme získať z prameňa?*
6. *Ktoré slová, mená alebo pojmy sú v prameni neznáme?*
7. *O čom prameň rozpráva, vypovedá?*
8. *Sleduje autor nejaký zámer?*
9. *V ktorých častiach prameňa uvádza autor fakty?*
10. *V ktorých častiach prameňa autor hodnotí? Je možné vôbec rozpoznať autorovo hodnotenie?*
11. *Je autor prameňa nestranný, snaží sa byť objektívny?*
12. *Naopak je zaujatý, strani niekomu?*
13. *Do akej miery je text prameňa vierohodný? “*

In: Tamtáž, s. 99.

Samozřejmě, že tento navržený soubor dotazů nemusí být v žádném případě konečný a může se dále rozšiřovat. V této souvislosti také Viliam Kratochvíl odkazuje na Roberta Stradlinga, který v publikaci „Jak učit evropské dějiny 20. století“ uvádí při práci s písemným školním historickým pramenem také další otázky. Jedná se o zjišťování následujících problémů:

„14. *Jsou fakta v tomto prameni podporována fakty, které již znáte z jiných pramenů, včetně učebnice?*

15. *Potvrzuje tento pramen interpretace události v jiných pramenech nebo je vyvrací?*

16. *Jsou zde nějaké mezery v důkazech, jako chybějící jména, data nebo další fakta, která by vám pomohla odpovědět...?“*

In: Robert STRADLING, *Jak učit evropské dějiny 20. století*, Praha 2003, s. 159.

„abstraktní“ historická událost se prostřednictvím sledování vyprávění pamětníka dostatečně „konkretizuje“.¹⁰³⁴ Tím je významným způsobem napomáháno k pochopení často obtížné dějepisné „látky“. Studenti mají pochopitelně i nadále ve vyučování k dispozici základní výkladové texty, faktografický materiál apod. To vše jistě sehrává roli důležitých předpokladů historického poznání. Na cestu k utváření žitého a živého vztahu k minulosti je však přivádí především vlastní činnost. Ta je v mnohem větší míře přímo spjatá s texty analytickými.

Pro práci s audiovizuálním svědectvím předkládáme následující soubor výchozích otázek. Věříme, že by mohly funkčním způsobem sloužit jako jisté minimum pro práci s tímto školním historickým pramenem. I v případě audiovizuálního svědectví pamětníků (šoa) by mělo platit, že není v edukačním prostředí přehráváno jen jako ilustrační video či filmový materiál, s kterým se již žádným dalším (hlubším) způsobem ve výuce nepracuje. Vizualita nemůže dějepisné vyučování zcela zahltit tím, že bude vystupovat v neúměrně dlouhém čase a také tím, že s ní nebude nijak interpretačně zacházeno.

Přejdeme však již k otázkám samotným. Ty by mohly mít následující podobu:

Za první: Kdo svědectví poskytl?

Za druhé: Kdy bylo svědectví zaznamenáno?

Za třetí: V jakém prostředí a atmosféře byl rozhovor s pamětníkem veden?

Za čtvrté: Jakým způsobem byly pamětníkovi kladeny dotazy? (Byly vždy otázky formulovány srozumitelně?)

Za páté: Odpovídal vyprávějíci vždy na to, na co byl tázán?

Za šesté: Provázel pamětník svou promluvu nějakými významnějšími neverbálními projevy?

Za sedmé: Co pamětník sděluje?

Za osmé: Čemu z pamětníkova vyprávění nerozumíte?

Za deváté: Proč nahrávka pamětníkova svědectví vůbec vznikla?

Je pochopitelné, že výše uvedený soubor pracovních dotazů si nečiní nárok na vyčerpávající podrobnost a úplnost. Podle našich zkušeností však poskytuje žákovi základní orientaci v práci s pramenem, předkládá cestu k poznání základní faktografie a pozitivně působí na motivaci „badatele“, který se již samozřejmě může v navazujícím rozboru a interpretaci audiovizuálního svědectví zabývat dalšími možnými aspekty pamětníkova svědectví.